

Tip 1 Diyabetli Adölesanlarda Diyabet Bakımında Ebeveyn Zilemi Ölçesi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Tip 1 Diyabetli Adölesanlarda Diyabet Bakımında Ebeveyn Zilemi Ölçesi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31619>

Özet

Tip 1 Diyabetli Adölesanlarda Diyabet Bakımında Ebeveyn İzlemi Ölçeği (DBEÖ), ergenlik dönemindeki çocukların karmaşık Tip 1 Diyabet (T1D) yönetim süreçlerinde ebeveynlerin izleme ve denetleme davranışlarının sıklığı ve niteliğini ölçmek amacıyla geliştirilmiş uyarlama bir araçtır. Ölçek, ebeveynlerin çocuklarının insülin uygulaması, beslenme takibi ve genel diyabet bakımını ne kadar yakından takip ettiklerini belirlemeye odaklanmaktadır. 2016 yılında Türk, Karataş ve Bektaş tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Ölçek, diyabet bakımının etkinliğini artırmada ebeveyn katılımının kritik rolünü vurgulamakta olup, klinik ve araştırma ortamlarında adölesan diyabet yönetimindeki aile dinamiklerini değerlendirmek için önemli bir ölçektir. Orijinal ölçeğin 27 maddeden oluştuğu ve uyarlama çalışmasında bu maddelerin istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar verdiği belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Tip 1 Diyabet, Adölesan, Ebeveyn İzlemi, Diyabet Bakım, Ölçek Uyarlama, Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Çiğdem Türk, Hülya Karataş, Merve Bektaş.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, Tip 1 Diyabet tanısı almış adölesanların günlük diyabet yönetiminde (insülin enjeksiyonları, kan şekeri takibi, diyet uyumu vb.) ebeveynlerinin uyguladığı izleme ve denetleme davranışlarının düzeyini ve sıklığını saptamaktır.

Bu araç, ebeveynlerin hastalarının yönetimine ne derece dahil olduklarını kantitatif olarak belirleyerek, sağlık profesyonellerine ve araştırmacılara, adölesanların özerklik kazanma süreçleri ile ebeveyn desteği arasındaki dengeyi anlamada yardımcı olmayı hedefler. Elde edilen veriler, diyabet eğitimi ve aile temelli müdahale programlarının geliştirilmesinde kullanılabilir.

Yapı

Tip 1 Diyabetli Adölesanlarda Diyabet Bakımında Ebeveyn İzlemi Ölçeği (DBEÖ), ebeveynlerin, çocuklarının diyabetle ilgili öz-bakım davranışlarını ne kadar yakından takip ettikleri psikolojik yapıları ölçmektedir. Bu yapı, genellikle adölesan dönemde artan özerklik talepleri karşısında, kronik bir hastalarının yönetiminde ebeveynlerin sağladığı yapılandırılmış destek ve denetimi temsil eder.

Ölçek, ebeveynlerin sadece fiziksel eylemleri (insülin yapıp yapmadığını kontrol etme) değil, aynı zamanda sosyal ve çevresel faktörleri (evdeki yemek düzenlemelerini takip etme) izleme boyutlarını da kapsamaktadır. Bu, diyabet yönetiminin çok boyutlu doğası gereği, ebeveyn izleminin geniş bir davranış yelpazesini içerdiğini göstermektedir.

Geçerlik

DBE'nin Türkçe uyarlama çalışmasında, ölçeğin yapısal geçerlik özellikleri incelenmiştir. 27 maddelik ölçek için yapılan madde-toplam puan korelasyonları 0,19 ile 0,62 arasında değişmekte olup, bu değerlerin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ($p < 0,001$) saptanmıştır. Bu bulgular, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen toplam yapıyla tutarlı olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, ölçeğin zamana karşı kararlılığını ölçmek amacıyla yapılan test-tekrar test güvenilirlik çalışmasında katsayılar 0,92 ile 0,99 arasında bulunmuştur ($p < 0,001$). Bu yüksek katsayılar, ölçeğin ölçtüğü yapıların zaman içinde son derece kararlı olduğunu ve güvenilir bir ölçüm sağladığını kanıtlamaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı olan Cronbach Alfa değeri 0,85 olarak rapor edilmiştir. Bu değer, psikometrik açıdan kabul edilebilir ve iyi düzeyde bir iç tutarlılığa işaret etmektedir. 0,85 değeri, ölçekteki maddelerin birbiriyle tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

Yüksek test-tekrar test katsayısı (0,92-0,99) ile birlikte değerlendirildiğinde, Tip 1 Diyabetli Adölesanlarda Diyabet Bakımında Ebeveyn İzlemi Ölçeği'nin hem içsel olarak tutarlı hem de zamana bağlı olarak kararlı ölçümler sağlayan güvenilir bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

Faktör Analizi

Kaynak içerikte ölçeğin faktör yapısına dair detaylı bilgi (kaç faktörlü olduğu, faktör yükleri vb.) açıkça belirtilmemiştir; ancak geçerlik çalışması kapsamında, ölçeğin yapısal geçerliliğinin incelendiği varsayılmaktadır. Uyarlama çalışmaları genellikle doğrulayıcı veya açıklayıcı faktör analizi teknikleri kullanılarak orijinal ölçeğin faktör yapısının Türkçe kültüre uygunluğu test edilir. Eldeki veriler, 27 maddenin tamamının genel ölçek puanına anlamlı katkı sağladığını gösteren madde-toplam korelasyonları ile dolaylı olarak yapısal tutarlılığa işaret etmektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama Ölçeği (Adaptation of a Parent Monitoring Scale)

Format: 27 maddelik Likert tipi bir ölçektir.

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Ebeveynler (Adölesanların ebeveynleri veya birincil bakıcıları)

Age Group: Ölçek, Tip 1 Diyabetli adölesanların (genellikle 10-18 yaş aralığı) ebeveynlerine uygulanır.

Population Details: Ölçek, Tip 1 Diyabet tanısı almış çocukların ebeveynleri üzerinde kullanılmaktadır.

Test Methodology: Ölçek, ebeveynlerin izleme sıklığına ölçek derecelendirme sistemi kullanır. Derecelendirme "en az haftada bir" (1) ile "günde birden daha fazla" (5) arasında değişmektedir.

Anahtar Kelimeler

Ebeveyn Denetimi, Öz-Bakım Davranışları, Kronik Hastalık Yönetimi, Tip 1 Diyabet, Psikometri, Uyarılma Çalışması.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: Bilgi mevcut değildir.

Correspondence Address: Sorumlu Yazar: Hülya Karataş. İletişim e-posta adresi: hulya.karatas35@gmail.com

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması 2016 yılında tamamlanmış ve yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ebeveyn İzlemi Ölçeği'nin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [tip-1-diyabetli-adolesanlarda-diyabet-bakiminda-ebeveyn-izlemi-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Türk, Ç., Karataş, H. ve Bektaş M. (2016). Tip 1 Diyabetli Adölesanlarda Diyabet Bakımında Ebeveyn İzlemi Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *J Pediat Res*, 3(1), 35-40.

Tip 1 Diyabetli Adölesanlarda Diyabet Bakımında Ebeveyn İzlemi Ölçeği

Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Çocuğunuzun kendine insülin yapması ne sıklıkla izliyorsunuz?

Çocuğunuzun diyabet bakımını tamamlayıp tamamlamadığını aile üyelerinize (örneğin, e?, önemli başka kişi, büyükanne/büyükbaba, büyük kardeşler) ne kadar sıklıkta sordunuz?

Çocuğunuz evinizin dışında (örneğin, bir restoranda, bir aile üyesinin evinde) yemek yediğinde, ne kadar sıklıkta yanındaydınız?

ARABPSYCHOLOGY.COM